

JOGAILOS IR VYTAUTO LAIKAI

MOKSLINIŲ STRAIPSNIŲ RINKINYS,
SKIRTAS ŽALGIRIO MŪŠIO 600-OSIOMS METINĖMS

TURINYS

JOGAILOS IR VYTAUTO LAIKAI

<i>Rimvydas Petrauskas</i>	IKI IR PO DIDŽIOJO MŪŠIO: POLITINIAI POKYČIAI RYTŲ PABALTIJYJE ŽALGIRIO MŪŠIO EPOCHOJE.....9
<i>Krzysztof Ożóg</i>	VLADISLOVO JOGAILOS LAIKŲ VOKIEČIŲ ORDINO POLITIKA LIETUVOS ATŽVILGIU LENKIJOS MOKSLININKŲ AKIMIS 23
<i>Jan Tęgowski</i>	UDZIAŁ GIEDYMINOWICZÓW W „WIELKIEJ WOJNIE“ Z ZAKONEM KRZYŻACKIM 37
<i>Lidia Korczak</i>	BENDRI JOGAILOS IR VYTAUTO DIPLOMATINIAI VEIKSMAI60
<i>Andrzej Radziwiński</i>	KOŚCIÓŁ KATOLICKI W POLSCE, NA LITWIE I W PAŃSTWIE ZAKONU KRZYŻACKIEGO W PRUSACH W ZASACH JAGIEŁŁY I WITOLDA 68
<i>Edmundas Rimša</i>	VYTAUTO DIDYSIS ANTSPAUDAS – PIRMOJI VALDŽIOS IR VALSTYBĖSHERBINĖ MANIFESTACIJA85
<i>Jūratė Kiaupienė</i>	NAUJOS 1413 M. HORODLĖS DOKUMENTŲ INTERPRETACIJOS 100
<i>Віталій Михайловський</i>	PODOLE PO GRUNWALDZIE (1410–1430): WALKA WITOLDA Z JAGIEŁŁĄ 120
<i>Андрей Федорук</i>	ВЛИЯНИЕ ВЕЛИКОЙ ВОЙНЫ 1409–1411 ГГ. НА МЕЖДУНАРОДНОЕ ПОЛОЖЕНИЕ МОЛДАВСКОГО БОЕВОДСТВА 130
<i>Мирслав Волощук</i>	PROBLEM TYTUŁARNEGO KONFLIKTU MONARCHÓW WĘGIER I POLSKI O ZIEMIĘ HALICKĄ W KOŃCU XIV W. ...149

<i>Maria Molenda</i>	GARMENTS AND TEXTILES IN CREATING THE SPLENDOUR OF JAGIEŁŁO AND WITOLD'S COURTS.....	157
<i>Marcin Starzyński</i>	LIETUVA IR LIETUVIAI VIDURAMŽIŲ KROKUVOS SĄSKAITŲKNYGOSE.....	166
<i>Piotr Rabiej</i>	UŽMIRŠTAS PAMINKLAS. 1425 M. KRIKŠTYKLA KROKUVOS ŠV. STEPONO BAŽNYČIOJE.....	176
<i>Zigmantas Kiaupa</i>	VYTAUTO PALIKIMASKAUNE.....	192
<i>Zenonas Norkus</i>	GINTARO BERESNEVIČIAUS AR ANTANO SMETONOS TEZĖ? LIETUVOS DIDŽIOJI KUNIGAIKŠTIJA KAIP IMPERIJA TARPUKARIO IR ŠIUOLAIKINĖS LIETUVOS ISTORIJOS KULTŪROJE	204
	..	

Мирослав Волощук

*Przykarpacki Narodowy Uniwersytet im. Wasylii Stefanyka
(Iwano-Frankiwsk, Ukraina)*

PROBLEM TYTULARNEGO KONFLIKTU MONARCHÓW WĘGIER I POLSKI O ZIEMIĘ HALICKĄ W KOŃCU XIV w.¹

Monarchia średniowieczna rozwijała się nie tylko pod względem politycznym, ekonomicznym, socjalnym. Dlatego ważnym aspektem zostawał problem tytularny, symbolizujący pretensje na sąsiednie ziemie nie tylko w sensie formalnym, ale również praktycznym. Przykładem rozwoju podobnej wojny tytularnej był konflikt między Monarchią Polską a Węgierską w końcu XIV – na początku XV ww. dotyczący *terrae Galliciae*, spowodowany śmiercią króla Ludwika Andegaweńskiego – władcy polsko-węgiersko-ruskiego, który nie zostawił po sobie spadkobiercy – mężczyzny. Od Unii Krewskiej stało się tak, że prawie na 400 lat Galicja znajdowała się *in regnum Poloniae*, czyli od 1569 r. – w Rzeczypospolitej.

Sytuacja wokół tytularnego konfliktu Polski i Królestwa Węgierskiego w końcu XIV w. interesowała badaczy z różnych państw, zaczynając od XIX w., najpierw – z Polski. Książki i artykuły W. Bilińskiego², L. Ehrlicha³, J. Skrzypeka⁴, K. Szajnochi⁵, J.

1 Ten artykuł zjawiał się dzięki poparciu przez stypendyjną organizację międzynarodową Visegradfund (2008–2009).

2 Dzieło Jadwigi i Jagiełły. W sześćsetlecie chrztu Litwy i jej związków z Polską, wybor i oprac. W. Biliński, Warszawa, 1989, s. 334.

3 L. Ehrlich, Starostwa w Halickiem w stosunkach do Starostwa lwowskiego w wiekach średnich (1390–1501), *Studia nad historią nprawa polskiego*, pod red. O. Balzera, Lwów, 1914, t. 1, z. 1, s. 1–136.

4 J. Skrzypek, Południowo-wschodnia polityka Polski od koronacji Jagiełły do śmierci Jadwigi i bitwy pod Worskłą (1386–1399), *Archiwum Towarzystwa naukowego we Lwowie*, Lwów, 1936, dział 2, t. 21, z. 1, s. 1–130.

5 K. Szajnocha, Jadwiga i Jagiełło (1374–1413), *Opowiadanie historyczne w 3 t.*, Warszawa, 1969, t. 1–2, 720 s.; Lwów, 1861, t. 3, 384 s.

Tęgowskiego⁶, S. Sroki⁷ (Polska), A. Pora⁸, (Węgry), z Ukrainy M. Hruszewskiego⁹, I. Szaraniewicza¹⁰, D. Zubryckiego¹¹ i in. faktycznie pokazują jak ważną dla Polaków była kwestia galicka w sensie traktu czarnomorskiego, zawiązania stosunków z Mołdawią etc. Z tego powodu walka nie tylko o kontrolę nad Galicją, a także o tytuł *Dominus et Heres Russiae* (czytaj – Galicja) nabierała nieprawdopodobnej ważności.

Faktycznie, podsumował te rozprawy w końcu XX w. krakowski mediewista Jerzy Wyrozumski¹², który w szeregu własnych prac udowodnił, że Jadwiga przyswoiła tytuł galicki, jako królowa Polski, ale również, jako sukcesorka praw andegaweskich na Rusi¹³.

Problem Galicji w tytułach królów Polskich i Węgierskich ma trwałą historię, jeszcze od początku XIII w. W czasach pierwszej obecności węgierskiej w Haliczu w latach 1188–1190. Bela III stał nazywać się jako *Galacie Rex*, ale w ciągu następnych 15 lat (do 1205 r.) sytuacja się zmieniła. W jednym z ostatnich artykułów zaproponowałem koncepcję, że w tym tytule Arpadów możemy zobaczyć więcej pretensji do ziem w Galacji (Imperium Bizantyjskie, gdzie młody Bela, jako Alexius spędził kilka lat,

6 J. Tęgowski, Wydarzenie na Rusi w drugiej połowie 1382 roku, *Cracovia. Polonia. Europa*, pod red. W. Bukowskiego i in., Kraków, 1995, s. 301–305.

7 S. Sroka, W sprawie daty objęcia Rusi przez Władysława Opolczyka, *Rocznik Przemyski*, Przemysł, 1994, t. XXIX–XXX, s. 307–310.

8 A. Pór, Hedvig lengyel királynő, Nagy Lajos magyar király leánya és Jagyello-Ulászló lengyel király felesége születése éve meghatározása, *Turul. A Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság Közlönye*, titkar L. Fejérpataky, Budapest, 1895, k. 13, old. 122–124; A. Pór, Magyar-lengyel érintkezések a XIV-ik században, *Századok*, titkar Gy. Nagy, Budapest: Kiadja a magyar történelmi Társulat, 1903, évf. XXXVII (37), old. 308–327; A. Pór, Magyar-rutének érintkezések a XIV-ik században, *Századok*, titkar Gy. Nagy, Budapest: Kiadja a magyar történelmi Társulat, 1904, évf. XXXVIII (38), old. 935–949; *A magyar nemzet története*, szerkeszti S. Szilágyi, Budapest: Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat betűvel, 1895, k. 3 (Az Anjou ház és Örökösei 1301–1439, irták A.Pór és Gy. Schönherr), 668 l. etc.

9 M. С. Грушевський, *Історія України-Руси*, в 10 т., 11 кн., Київ, 1994, т. 5, 687 с.

10 И. Шараневичъ, *Исторія Галицко-Володимирскои Руси отъ найдавнішихъ временъ до року 1453*, Львовъ, 1863, 462 с.

11 Д. Зубрицкий, *Исторія древняго Галицко-Русскаго княжества*, Львовъ, 1855, ч. 3, 314 с.

12 J. Wyrozumski, Sprawa Rusi Halicko-Włodzimierskiej i Podola w stosunkach polsko-węgierskich wczesnej epoki Jagiellońskiej, *Węgry-Polska w Europie Środkowej. Historia – Literatura. Księga pamiątkowa ku czci profesora W. Fekczaka*, pod red. A. Cetnarowicza, Cs. G. Kissa, I. Kovácsa, Kraków, 1997, s. 43–50; J. Wyrozumski, *Królowa Jadwiga. Między epoką Piastowską a Jagiellońską*, Kraków, 2006, 142 s. etc.

13 J. Wyrozumski, Sprawa Rusi Halicko-Włodzimierskiej, s. 45.

będąc nawet zaręczonym z córką imperatora Manuela Komnenosa), a nie w Galicji. I teraz nie uważamy ten problem za ostatecznie jasny¹⁴.

Od sierpnia 1205 r. królówie węgierscy przyłączyli do tytułu część *Galiciae Lodomeriaequae rex*¹⁵, co znaczyło podporządkowanie prawa nie tylko nad tradycyjnie żadaną Galicją, ale i, na razie formalnie – nad Wołynia – ojczyzną Romanowiczów, których nie wszyscy pośród elit bojarskich chcieli widzieć w Galicji do połowy XIII w. Ten tytuł oznaczał nie tylko aspekt formalny, ale i oddanie Andrzejowi II symbolów władzy, na przykład chorągiew. O tym fakcie zachowała się informacja w Zapisach ambasadora Wenecji Marino Cavalli, który uczestniczył w procesie intronizacyjnym Mateusza II w 1608 r. Ten ambasador mówił, że przy koronacji były obecni chorągwie wszystkich Ziem Królestwa Węgierskiego, szczególnie – Galicji i Wołynia¹⁶.

Jestem przekonany, że od dynastii Wołyńskiej te rzeczy można było dostać tylko w 1205 r. (od wdowy zmarłego Romana Mścislawowicza¹⁷), albo po wyprawach Kazimierza III oraz Ludwika Andegaweńskiego w 1355, 1366, albo 1377 r. (od litewskich Giedyminowiczów).

Polska przyłączyła się do walk o tytuł Galicji po raz pierwszy w 1215 r., kiedy córka Leszka Białego została tytułowana jako *Regina Galicie*, zachowując ten tytuł dożywotnie. Analogicznie utytułował się młody Kalman – syn Andrzeja II, jako *Galliciae Rex*. Ale co do Salomei, to był tylko fragment, natomiast od 1339/1340 Piastowie, korzystając z buntów bojarskich w Księstwie halicko-wołyńskim, czyli *Regnum Russiae* po pokonaniu ostatniego władcy Jerzego II Trojdenowicza, a także mając strach przed groźbą tatarską – wstąpili we Lwów, rabując i paląc wszystko.

14 М. М. Волошук, *Dominus noster Bela Galaciae Rex. Проблема оновлення титулу угорських королів в контексті військових подій рубежу 80–90-рр. XII ст., Военна історія Галичини та Закарпаття. Науковий збірник. Матеріали Всеукраїнської військово-історичної конференції*, Львів, 15 квітня 2010 р., відп. редактори В. В. Карпов, В. І. Горелов, І. В. Мороз, Львів, 2010, с. 63–66.

15 *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, studio et opera G. Fejer, Budae, 1829, t. 9, v. 4, p. 31–32; Także patrz: *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, studio et opera G. Fejer, Budae, 1834, t. 9, v. 4 (1367–1374), p. XIX.

16 К. Т. Медведева, Венгерское государственное собрание 1608 года в описании венецианского посла Мариано Кавалли, *Венгры и их соседи по Центральной Европе в Средние века и Новое время*, Памяти Владимира Павловича Шушарина. Сборник статей, ред. колл. Т. М. Исламов, А. С. Стыкалкин, М. К. Юрасов, Москва, 2004, с.147.

17 Narazie mamy trzy opinie na temat pochodzenia oraz imienia tej kobiety. Większość ukraińskich badacze uważają, że latopis mówi o Annie – córce imperatora Izaaka Angelosa. Polski historyk H. Grala, a za nim i terazniejszy badacz genealogii ruskich władców D. Dąbrowski uważa, że wdowa Romana – Maria Kamateros. Natomiast rosyjski profesor A. Majorow po długich badaniach przyszedł do wyników, że żona Romana nazywała się Efrozyjnją.

Wynikiem kilku wypraw 1340 r. przy poparciu Karola Roberta Andegaweńskiego¹⁸ stała pierwsza wzmianka o polskich królach, jako *Heres Russiae*, niekiedy *Dominus et Heres Russiae*, uważając ziemi Galicji – Rusią jak w kontekście etnicznym tak politycznym.

Ciekawe, że po koronacji Drohiczyńskiej Daniela Romanowicza jako *Regis Russiae* (czyli *toti Russiae*) w grudniu 1253 r., żaden z monarchów Polski, lub Królestwa Węgierskiego nie przebrał sobie ten tytuł całościowo po wygaśnięciu dynastii wołyńskiej w XIV w. Uświadomienie, że Galicja albo Wołyń nie jest całą Rusią, a także rozumiejąc, że takim utytułowaniem oni mogą sprowokować konflikt wojenny z innymi państwami Rusi a nawet z Litwą, ten tytuł tak i nie został wykorzystany w przyszłości w żadnym wypadku. Krótkie wzmianki były, ale tylko epizodyczne.

Bardzo interesująco wygląda problem tytułowania polskich królów co do Galicji w porównaniu z dynastią Andegawenską. Po podbiciu Halicza w 1340 r. Karol Robert zachował za sobą tytuł *Galiciae Lodomeriaeque Rex*, mówiąc czasem nawet o *Russiae*, jako o *Regnum nostrum*¹⁹ (przypadek z poselstwem Petra *dicti Pethene ad galiciae ducis* – wydaje się że Andrzej, który rządził w ciągu 1315 – 1323 lat). Jasne, że ten przypadek nie jest prawidłowy, ale naprawdę – miał miejsce. Następca Karla Roberta – Ludwik II, zwany w historiografii węgierskiej końca XIX w. Wielkim, kontynuował tytułowanie się, jako *Galiciae Lodomeriaeque Rex*, ale nie miał w czasach rządów na Węgrzech całkowitego wpływu na wschodniosłowiański świat. Zgodnie z Kroniką Anonimową początku XIV w. Węgry zachowały władze tylko nad częścią Karpat Południowych (teraz – ukraińska Huculszczyzna)²⁰.

Władcy polscy i węgierscy korzystali z tytułów Romanowiczów w różny sposób. Często po 1340 r. w polskich dyplomach spotykamy się z pojęciem *terra (nostra terra) Russiae*²¹, *Ducatus Russiae*²².

Inne zmiany zaczęły się od 1370 r., kiedy zmarł król Polski Kazimierz III, zostawiając

18 Ostatnie badania na ten temat: M. M. Волошук, А. Є. Стасюк, Про похід палатина Вілдерма in Rutheniam у квітні 1340 р., *Вісник Прикарпатського університету*, Історія, вип. 17, Івано-Франківськ, 2010, с. 46–54.

19 *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, studio et opera G. Fejer, Budae, 1832, t. 8, v. 2, p. 293; *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae*, 2 t., ad edendum praeparavit V. Sedlák, Bratislava, 1980, t. 1 (inde ab anno MCCCCI usque ad anno MCCCCIV), p. 284.

20 *Anonymi Descriptio Europae Orientalis*, ed. O. Górka, Cracoviae, 1916, p. 47–48.

21 *Acta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej y Archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie* (dalej – AGZ), w skutek fundacji śp. Aleksandra hr. Stadnickiego wydane staraniem Galicyjskiego wydziału krajowego, we Lwowie, 1870, t. 2, cz. 5, s. 3–8; t. 5, s. 14, etc.

22 AGZ, t. 2, s. 5.

po sobie na tronie polskim Ludwika Andegaweńskiego (król Węgierski od 1342 r.), jak o tym umówili się jeszcze w latach 1335 i 1339 Karol Robert z Kazimierzem w Wyszehradzie – nowej królewskiej stolicy²³. Ludwik został osadzony na tron Polski, jako *rex Poloniae*, zachowując także wszystkie tytuły Kazimierza, również we wschodniosłowiańskich posiadłościach króla.

Galicja była bardzo ważnym posiadaniem dla nowego polskiego króla, który pragnął zmienić rządy polskie na węgierskie. Z tego powodu w Galicji pojawił się nie tylko Władysław Opolski, jako *terresque Russiae dominus et Heres*, ale nastąpiły kolejne zmiany w tytułach, które miały miejsce pośród szlachty węgierskiej. Na przykład, w 1381 r. Petrus Zudarbanus, był także *regni Rusciae capitaneus*. Także w ciągu lat 1384 – 1385 rr. Emericus Bebek zostawał *tocius regni Russiae capitaneus*²⁴. Więc, w tytulaturze nobiliusze węgierscy korzystali z pojęcia *Russiae regnum*²⁵, a nie tylko Galiciae. Pojęcie *Russiae regnum* w sensie terytorialnym oczywiście oznaczało granicy spuścizny Romanowiczów, a nie całej Rusi, jednak na papierze uznać tą różnicę nie jest łatwo. Ale nawet większą części spuścizny ruskich książąt i królów nie obejmowało Królestwo Węgierskie, kontrolując tylko Galicję, ale korzystając przy tym w tytulaturze pojęciem całej Rusi (nie mówiąc już o Wołyniu).

Całkowicie możliwe że to spowodowano faktem rządów Ludwika nad całą Polską i jej Ruskimi ziemiami, a od 1382 r. – po śmierci króla – nie jasną sytuacją dziedzictwa spuścizny tytulaturnej Andegawenów polsko-węgierskich. Otoczenie Jadwigi i Marii uświadamiało, że zachowanie wpływów i władzy w Galicji zależy nie tylko od faktów formalnych, ale i od ukorzenienia tytułów królewskich. Możemy śmiało mówić, że na Węgrzech uważali, że Galicja (czyli *Regnum nostrum Ruscie*, ponieważ na Wołyniu węgierskich rządów nigdy trwałych nie było) jest przy Andegawenach, o czym świadczy długi szereg aktów królowej Marii (na przykład od 20 Lutego 1383 r.)²⁶.

Po śmierci Ludwika, jako króla Polski i Węgier, a także po Unii Krewskiej w 1385 r., kiedy jedna córka zmarłego władcy została w Polsce, a inna – na Węgrzech, zjawiał się problem podziału tytułów ojca. Nie mając możliwości tytułować się *Reginą Russiae*, Jadwiga zachowała tytuł królów polskich – *Russiae Domina et Heres* (całościowo jeden z przypadków jej tytułowania: *Hedvoigis, Dei gratia, Regina Polonie, Lituaniae Princeps Suprema, et Heres Russiae*, 1385–1399), natomiast Maria miała tytuł

23 Patrz o tym zjazdu w materiałach konferencji naukowej: *Visegrad 1335. Tudományos tanácskozás a Visegrádi királytalálkozó 650 évfordulóján*, Visegrad, 1985, Szeptember 30 – Oktober 1, Budapest, 1988.

24 AGZ, t. 2, s. 18; t. 7, s. 32, 35.

25 AGZ, t. 3, s. 46.

26 AGZ, t. 7, s. 24–25.

bezpośrednie węgierski – *Regina Galitiae ac Lodomeriae* (1382–1395)²⁷, jak i jej mąż Zygmunt Luxemburski od czasu koronacji na króla węgierskiego. Ale tego było mało. Jawiła się potrzeba utrwalenia tego faktu wyprawą wojskową, zwiększając załogę w miastach, bo w innym wypadku Galicję mogła okupować szlachta polska. Ale ponieważ w Królestwie Węgierskim toczyły się walki między popierającymi a przeciwnikami Marii, i królowa razem z matką Elżbietą znajdowała się w więzieniu (lipiec 1386 – czerwiec 1387 rr.), zamiar zachować Galicję w sferze wpływów i władzy Andegawenów nie został realizowany.

Natomiast, Jadwiga (czyli szlachta polska) rozumiała konieczność praktycznego, faktycznego i tytularnego przyłączenia do Polski Galicji, która po 1372 r. znajdowała się pod berłem starost węgierskich. Z tego powodu już po Unii Krewskiej, w lutym 1387 r. organizowała wyprawę wojskową (planowaną jeszcze od wiosny 1386 r.), wypędzając z miast Galicji szlachtę węgierską. O tym zachowało się kilka wzmianek w źródłach narracyjnych i dyplomach. Na przykład, w akcie od 1393 r. było zaznaczono, że *...Hedwigis, Poloniae regina, regni Poloniae profectibus prouisura, congregato ex Baronibus et militibus Poloniae altero exercitu, in Russiae terras processit. Cuius tanta erat apud milites affectio et caritas, ut omnes illi, iuxta ac viro, parerent, et singula, quae iubebat, obedienter exequerentur. Sub breui autem tempore Castrum Prezmysl, Iaroslaw, Grodek, Halicz, Trabowlia, ciuitatem Leopolim, et castrum in monte, dein omnia alia castra Russiae...*²⁸.

W tej sytuacji, nie mając możliwości osobiście kontrolować spraw rządów galickich, Maria Andegaweńska pragnęła otrzymać pomoc od wcześniejszego władcy Galicji – Władysława Opolskiego, nadając mu nowe posiadania *in terrae Russiae*. Nazywając się jako *Dominus Russiae* (albo *tenutary Russiae*²⁹), rządzca Władysław korzystał z tego tytułu nie długo, ale ważnym szczegółem jest wielokrotne wiadomości o zmianach w tytułach szlachty węgierskiej. Na przykład pod 1386 r. mamy wzmiankę o Andrzej, który był *capitaneus regni Russiae* (sic!), co faktycznie przeczyło z tytułem Marii *Galliciae Lodomeriaeque Regina*, faktycznie pretendując na inną, nie kontrolowaną część Rusi, a także na tytuł królowej Jadwigi – *Heres Russiae*.

Ale to nie rozwiązywało problem dziedzictwa ziem wschodniosłowiańskich,

27 *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, t. 9, v. 4 (1367–1374), p. XXXIV, XXXVII. Pokazaliśmy to w jednym z artykułów, poświęconych węgierskiemu historykowi i źródłoznawcy G. Fejeru: M. M. Волошук, Русько-угорські відносини в рецепції Георга Феєра (1766 – 1851 pp.), *Вісник Прикарпатського університету, Історія*, вип. 12–13, Івано-Франківськ, 2008, s. 68–71.

28 *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, t. 9, v. 1, p. 651.

29 AGZ, t. 2, s. 25.

przenosząc go na poziom dyplomatyczny. Dyskusje toczyły się do pierwszej połowy XV w., król Węgierski, mając wiele zadań wewnętrznych (stosunki ze szlachtą węgierską były bardzo skomplikowane), prowadząc, jako imperator niemiecki, wojny z Czechami (ruch husytów) i Turkami (bitwa Nikopolska 1396 r.) nie miał poprostu czasu dla walki z polakami o tytuł Galicji. Zwoływanie różnych międzynarodowych komisji nie dało żadnego wyniku w tej kwestii. Możliwie Zygmunt zachował nadzieję, że w wojnie z Zakonem Krzyżackim Polacy zazną klęski, ale po bitwie 1410 r. pod Grunwaldem nie zostało żadnej nadziei o kolejnej okupacji Galicji Węgrami przy poparciu Niemców.

W 1412 r. polsko-węgierska Lubowelska umowa dyplomatyczna postanowiła status quo w sprawie dziedzictwa galickiego.

Więc, walki o tytuł i terytorium Galicji, toczący się na przełomie XIV – XV ww. między Królestwem Polskim i Węgierskim skończyła się klęską Marii Andegaweńskiej i jej męża Zygmunta Luksemburskiego. Przyczyny znajdują się w obszarze polityki wewnętrznej, nie pozwalającej więcej uwagi udzielać tematowi galickiemu, zmuszając rozwiązywać sytuację polityczną w państwie. Prawie tak się stało, że Polacy, mające mniej podstaw (dynastycznych conajmniej) na przyłączenie Galicji do ziem królewskich, po Unii Krewskiej, korzystając ze skomplikowanej sytuacji na Węgrzech, organizowali wyprawę wojskową i po kilku miesiącach po prostu zajęli większość miast Galicji, wypędzając węgierskich starost, udowodniając własne prawo na te tereny.

Pojęcia Russia/Gallicia faktycznie zostały rozgraniczone między Jadwigą i Marią, ale przy tym strona węgierska jeszcze długo (do końca 80-tych lat XIV w.) korzystała dla własnej szlachty z tytułów na kształt Russia/Ruscia, zamiast Gallicia. Musimy zauważyć, że w sensie politycznym, międzynarodowym i międzydynastycznym wykorzystanie pojęcia Russia/Gallicia faktycznie nie stało przedmiotem konfliktów sąsiadujących państw nie tylko w XV, ale i w XVI w., kiedy Królestwo Węgierskie, prowadzone, na przykład, przez Mateusza Korwina (1458–1490) miało nie jedną szansę wrócić do kolejnej rozprawy z Polakami o kwestię Galicką.

Мирослав Волощук

Vasilijaus Stefanyko vardo Užkarpatės nacionalinis universitetas

Vengrijos ir Lenkijos monarchų konfliktas dėl titulų XIV a. pabaigoje

Santrauka

XIV amžiaus viduryje – antroje pusėje Vengrija ir Lenkija, siekdamos padidinti įtakas Galicijoje, sukonfliktavo dėl titulų. Abiejų valstybių karaliai nesutarė, kuriam turėjo atitekti *Russiae Rex*, o kuriam – *Galiciae Lodomeriaeque Rex* titulas. Tokia padėtis nulėmė nesusipratimus, periodiškai pasikartojusius konfliktus, kurie neišsprendė netgi po Krėvos unijos 1386 metais. Šios problemos nepavyko išspręsti daugybės diplomatinių derybų, vykusių iki pat XV a. pradžios, metu, todėl galutinis sprendimas šiuo klausimu buvo atidėtas neapibrėžtam laikui. Galiausiai, titulo problemos išsprendė po pirmojo Lenkijos padalijimo 1772 metais.

Мирослав Волощук

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

The conflict of the titles between the monarchs of the Kingdom of Poland and the Kingdom of Hungary in the end of the 14th century

Summary

There was a titular problem of the process of establishing the Hungarian and Polish influences in Galicia in the middle – second half of the 14th century. The Kings of both countries could not agree to the question: who should bear the title *Russiae Rex*, or *Galiciae Lodomeriaeque Rex*. This circumstance led to misunderstandings, periodic conflicts, which were not solved even after the Krev union in 1386. After the series of diplomatic negotiations until the early 15th century, the final resolution of this matter was postponed to an uncertain future. Finally, given titular conflicts were solved after the First Partition of Poland in 1772.

Мирослав Волощук – humanitarinių m. (istorija) daktaras, Vasilijaus Stefanyko vardo Užkarpatės nacionalinio universiteto Istorijos instituto Visuotinės istorijos katedros docentas. Pagrindinės tyrimų temos: rusų – vengrų santykiai viduramžiais (IX–XIV a.). El. paštas: myrko79@rambler.ru